

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Programma Wonen en Werken provincie Utrecht

Advies over de reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

1 april 2021 / projectnummer: 3530

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies voor de inhoud van het MER

De provincie Utrecht wil flexibel kunnen inspelen op de grote behoefte aan woningen en bedrijfsruimte. Samen met gemeenten wil zij daarom afspraken maken over woningbouw- en bedrijvenlocaties in een adaptief programma (het Programma wonen en werken Utrecht). Het Programma is voor het onderdeel wonen en werken een uitwerking van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Voor het besluit over het Programma wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht hebben de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie merkt op dat een deel van de besluitvorming, die van invloed is op de realisatie van het Programma, plaatsvindt of heeft plaatsgevonden in een ander verband buiten de scope van m.e.r. Zo zijn bijvoorbeeld de adaptieve werkwijze en aantallen woningen en hectares bedrijventerrein al vastgelegd en wordt gewerkt aan regionale visies voor het aanwijzen van grootschalige locaties. In het plan-MER voor het Programma moet worden onderbouwd hoe in de werkwijze het milieubelang een plaats krijgt bij het aanwijzen van locaties. Op die manier heeft het MER daadwerkelijk meerwaarde.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over het Programma, het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Hoe het Programma samenhangt met ander overheidsbeleid.
- Inzicht in hoeverre keuzes over locaties al vastliggen, zodat duidelijk is waar het nieuwe beleid zich op richt.
- Inzicht in de impact op de Utrechtse kwaliteiten op gemeentelijk, regionaal en provinciaal niveau, door middel van:
  - een beschrijving van de huidige staat van de Utrechtse kwaliteiten,
  - het onderzoeken van alternatieven vanuit kwaliteit én kwantiteit,
  - een uitbreiding van het beoordelingskader voor het (sub-)regionale en provinciale niveau.
- Een beschrijving van de monitoring, evaluatie en mogelijkheden om bij te sturen.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de 'NRD Plan-MER Provinciaal programma wonen en werken'¹. Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

---

¹ Gedoeld wordt op 'PlanMER Provinciaal programma wonen en werken, Notitie reikwijdte en detailniveau, GS 26 januari 2021'.

Aanleiding MER

Het instrument m.e.r. is bedoeld om het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Neveneffecten van m.e.r. zijn transparantie van besluitvorming en een breder draagvlak. Het Programma wonen en werken is een vervolg op de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening van de provincie Utrecht. De provincie loopt hiermee vooruit op de Omgevingswet. Omdat het Programma wonen en werken kaderstellend is voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten – zoals stedelijke ontwikkeling en bedrijventerreinen– en een passende beoordeling nodig is op grond van de Wet natuurbescherming, wordt een plan-MER opgesteld. Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht hebben de Commissie m.e.r. om advies gevraagd over de inhoud van het MER.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval van de provincie Utrecht – besluit over het Programma wonen en werken.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3530](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond, beleidskader en besluiten

2.1 Achtergrond

In de Omgevingsvisie Utrecht² maakt de provincie integrale beleidskeuzes voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Daaruit voortkomende regels zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening, zoals instructieregels voor gemeenten voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Het gaat daarbij om onder andere randvoorwaarden voor in- en uitbreidingen voor woningbouw en bedrijventerreinen. Het uitgangspunt is eerst binnenstedelijk uitbreiden, en als dat niet kan uitbreiden aansluitend op bestaand stedelijk gebied nabij OV-knooppunten. Voor dorpen is een eenmalige uitbreiding met vijftig woningen toegestaan.

Provinciale staten van de provincie Utrecht hebben vervolgens op 30 september 2020 het 'Kader voor regionale programmering wonen en werken' (hierna: het Kader) vastgesteld. Uit dit Kader blijkt dat de provincie in de geest van de Omgevingswet met de gemeenten wil samenwerken om de grote opgave voor woningbouw en bedrijventerreinen in te vullen. Zo is een adaptieve werkwijze vastgelegd voor stedelijke in- en uitbreidingen (wonen en werken), om te komen tot afspraken over aantallen woningen/aantal hectare bedrijventerreinen en over de locaties daarvoor. In het Kader is een bandbreedte bepaald van die aantallen voor periodes van vijf jaar tussen 2020 tot 2040.

Binnen dit Kader stellen Gedeputeerde Staten het Programma wonen en werken vast. In het Programma worden de afspraken over aantallen en uiteindelijke locaties vastgelegd. Het voldoen aan het Programma is ook één van de randvoorwaarden in de Omgevingsverordening voor in- en uitbreidingen voor wonen en werken. Het Programma zal jaarlijks worden geëvalueerd en zo nodig bijgesteld.

2.2 Beleidskader

In de NRD is helder uiteengezet dat het provinciale beleid gerelateerd is aan het rijksbeleid, zoals de Nationale Omgevingsvisie. De NRD geeft aan dat binnen de provincie verschillende Rijk-regioprogramma's lopen, zoals het programma U Ned (MIRT), Woondeal regio Utrecht (Rijk, provincie en U16), de Regiodeals bodemdaling Groene Hart en Foodvalley.

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het Programma. Ga daarbij, naast de hierboven en al in de NRD genoemde Rijk-regioprogramma's, in ieder geval in op:

- Omgevingsvisie en -verordening Utrecht
- Belendende programma's uit de Omgevingsvisie
- Wet natuurbescherming
- Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- UNESCO beschermingsstatus
- Regeling Woningbouwimpuls

---

² De Commissie m.e.r. heeft op 17 november 2020 haar toetsingsadvies over het plan-MER voor de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening uitgebracht onder projectnr. 3265.

2.3 Te nemen besluit(en)

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor het Programma. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het Programma en de vaststelling van locaties. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is, wat globaal de planning is, hoe het milieubelang hierin is geborgd en wat de mogelijkheden voor participatie zijn. Zo spelen bijvoorbeeld regionale visies een belangrijke rol bij het aanwijzen van grote ontwikkelingslocaties.

3 Meerwaarde MER

Uit de NRD blijkt dat het Programma gerealiseerd wordt door een werkwijze tussen provincie en gemeenten om nieuwe locaties (in- en uitbreiding) te bepalen. Deze locaties beperken zich tot door gemeenten aangedragen nieuwe locaties. De provincie voegt daar zelf geen potentiële locaties aan toe. Er is vanuit provinciaal perspectief geen sprake van alternatieven maar eerder van bouwstenen.

Voor het MER is het belangrijk dat zeer helder wordt over welke locaties al is besloten en over welke nog niet (zie ook hierna onder Referentie). Alleen dan wordt scherp waar het Programma over besluit (nieuwe locaties) en wat dus het relevante speelveld is voor aantallen en kwaliteit.

Zicht op kwantiteit én kwaliteit

Het MER heeft vooral meerwaarde als er meer locaties zijn dan nodig voor het realiseren van het Programma: alleen dan is er nog ruimte voor afwegingen. Zonder zo'n overschot zijn namelijk alle locaties nodig om het Programma te realiseren, net als in de situatie wanneer alle locaties tezamen onvoldoende ruimte bieden.

In dat geval beperkt de meerwaarde van het MER zich tot het toetsen van de impact van individuele locaties en van het totaal van potentiële en al aangewezen locaties op Utrechtse kwaliteiten. Alleen sturen op kwantiteit en het toetsen van geschikte locaties, brengt als risico mee dat kansen worden gemist. Denk aan de kans voor de provincie om randvoorwaarden mee te geven voor een meer duurzame en gezonde leefomgeving.

Integrale afwegingen laten zien

Ervan uitgaande dat de potentiële locaties meer volume bieden dan nodig is, kan het MER laten zien wat de waarde is van een werkwijze waarin het vraagstuk van de aantallen gekoppeld is aan de integrale visie op kwaliteit. De Omgevingsvisie, het Kader en de verordening richten zich immers naast kwantiteit ook op de kwaliteit van de locaties. Kwaliteit hangt namelijk sterk samen met de mogelijkheid opgaven te verbinden en functies te verweven. De doelen in de Omgevingsvisie en het Kader in dit verband vragen om een stimulerende rol van de provincie. Het MER voor het Programma moet daarom, net als de Omgevingsvisie, ook integrale afwegingen inzichtelijk maken, maar met meer detail. De hoofdpunten uit de Omgevingsvisie, zoals de verstedelijkingsprincipes en het behoud van Utrechtse kwaliteiten, werken uiteraard door in dit Programma.

Maak daarom in het MER inzichtelijk hoe in de adaptieve werkwijze keuzes (op een efficiënte manier) gemaakt worden, ook met het oog op de genoemde samenhang. Dan wordt duidelijk hoe de doelen van de Omgevingsvisie worden gerealiseerd, en hoe de Provincie integraal op

zowel kwantiteit en kwaliteit kan sturen, door middel van een kader voor toetsing en stimulering.

De Commissie wijst specifiek op het feit dat zij in haar advies over het MER voor de Omgevingsvisie signaleerde dat het aspect gezondheid in de Omgevingsverordening geen doorwerking heeft gekregen. Het MER voor het Programma zal daarom alsnog gezondheidsaspecten moeten opnemen in het beoordelingskader en toetsen aan de ambities uit de Omgevingsvisie.

Samenvattend

De meerwaarde van het MER is dan gelegen in de volgende aspecten:

- Het in beeld brengen van samenhang en keuzes tussen kwaliteiten en kwantiteiten van de uitbreidingen op het niveau van provincie en regio. Welke keuzes zijn nodig om de doelen te bereiken?
- Het verkennen van de balans tussen stimuleren en toetsen om de ambitieus gestelde doelen te behalen.
- Het benoemen van de samenhang en synergie met belendende beleidsterreinen, waarbij het onder meer gaat om het inschakelen van andere Rijks- en provinciale (stimulerings)programma's om de doelen te bereiken.
- Het tonen van de noodzaak en ook de mogelijkheden om integraliteit in de gekozen werkwijze te borgen.

Deze meerwaarde komt het best tot zijn recht als het MER alternatieven formuleert op het kruispunt van sturing en inhoud en als het beoordelingskader zich niet alleen toespitst op het toetsen van locaties maar ook op afwegingen op regionale en provinciale schaal. Zie ook hetgeen hierover is opgenomen in par. 4.2 en 5.1.

4 Referentie, voorgenomen activiteit en alternatieven

4.1 Referentie/Omvang van het voornemen

Nieuwe versus bestaande locaties

Uit de NRD blijkt dat het MER voor het Programma uitsluitend ziet op nieuwe concrete in- en uitbreidingslocaties. Oftewel: locaties die nog niet eerder zijn afgewogen voor de periode 2030 tot 2040³. Een deel van de opgave ligt echter al vast, omdat deze al mogelijk is gemaakt in het huidige provinciale beleid. Mogelijk zijn daar deels al bestemmingsplannen voor vastgesteld en deels nog niet. Uit het Kader lijkt te volgen dat tot 2024 ongeveer de helft van de opgave al bestemd is en tot 2030 ongeveer een kwart⁴. Dat zou betekenen dat een groot deel van de opgave voor woningbouw tot de referentiesituatie behoort. Het Kader geeft inzicht in het totale programma bestaand en nieuw, de NRD zich richt op nieuw beleid.

De Commissie adviseert in het MER inzichtelijk te maken wat de verhouding is tussen harde plannen (met daarbinnen een onderscheid tussen reeds bestemd of alleen mogelijk volgens het huidige rijks- en provinciale beleid) en zachte plannen, zodat duidelijk is waar de

---

³ Zie stap 1 onderzoeksopzet op bladzijde 7 NRD.

⁴ Zie Bijlage I van het Kader.

referentiesituatie ophoudt en het voornemen begint. Zo blijkt uit de NRD bijvoorbeeld niet wat de status is van de besluitvorming over onder meer de woningbouw in de zone bij de A12 tussen Houten en Oudenrijn, over Rijnenburg en over het Eiland van Schalkwijk.

Op die manier maakt het MER duidelijk in welk deel van de opgave nog sturing vanuit de Provincie gewenst en mogelijk is. Het gaat daarbij niet alleen over locaties, maar ook over de invulling daarvan via extra eisen. Ook is dan helder wat de samenhang is tussen reeds mogelijk gemaakte en nader te verkennen locaties.

Foto leefomgeving

De Commissie adviseert om per relevant gebied de referentiesituatie te beschrijven aan de hand van de actuele stand van de Utrechtse kwaliteiten en toestand van het milieu. Zij adviseert daarbij hetzelfde beoordelingskader te gebruiken als voor de beoordeling van de alternatieven (zie hierna). Op die manier maakt het MER duidelijk of deze kwaliteiten voor- of achteruitgaan na realisatie van het Programma en of de doelen van de Omgevingsvisie bereikt worden.

4.2 Alternatieven

Maak duidelijk met welk proces het aanbod van locaties tot stand komt. Onderzoek daarbij alternatieven waarbij gevarieerd wordt in sturing en kwaliteit. Het gaat daarbij om:

- sturing (variëren in de werkwijze); met het accent op snelheid, of op kaderstelling in combinatie met stimuleringsbeleid;
- kwaliteit; zoals beoogd na naleving van de randvoorwaarden in de Omgevingsverordening of kwaliteit zoals beoogd in de Omgevingsvisie (wellicht is het mogelijk om uitbreidingen direct van zodanige kwaliteit te maken dat compensatie van Utrechtse kwaliteiten niet nodig is).

Op deze manier maakt het MER inzichtelijk hoe keuzes in samenhang tot stand komen en met welke aanpak Utrechtse kwaliteiten het beste behouden en/of versterkt worden. Geef daarbij ook aan hoe en welke alternatieven zijn en worden afgewogen in regionale visies of elders.

Zij adviseert verder om bij de alternatieven rekening te houden met onzekerheden in het Programma rond grote ontwikkelingen, zoals Rijnenburg, aan de hand van een robuustheidstoetsing.

5 Milieugevolgen

5.1 Beoordelingskader

De NRD bevat een aanzet voor het beoordelingskader voor gebiedsanalyses aan de hand van de zeven thema's. Dit biedt een goede aanzet voor beoordeling op het niveau van de locaties voor wonen en werken. Om aan sluiten op het abstractieniveau van de besluitvorming adviseert de Commissie om het beoordelingskader aan de hand van dezelfde thema's uit te breiden met criteria voor het sub-regionale (gemeentelijke) en provinciale niveau (samenhang per regio of hele provincie en soms aangrenzende provincies). De beoordelingscriteria

moeten maatgevend zijn om de geschiktheid van de individuele locatie te beoordelen, maar vooral inzicht geven in de impact op de Utrechtse kwaliteiten op een groter schaalniveau (subregio, regio, provincie).

De Commissie geeft hieronder aan de hand van de zeven thema's een aanzet voor een beoordelingskader op het grotere schaalniveau.

Stad en land gezond

Voor gezondheid bevat de Omgevingsvisie forse ambities. Deze zijn echter niet in de Omgevingsverordening vastgelegd. In het MER is het daarom van belang de belangrijkste aspecten van gezondheid in de verschillende alternatieven in beeld te brengen. De aanzet voor het beoordelingskader in de NRD bevat de belangrijkste aspecten voor gezondheid: luchtkwaliteit, geluid en het bevorderen van bewegen in combinatie met de mobiliteitstransitie.

Bij het bevorderen van bewegen en de mobiliteitstransitie is niet alleen het buitenstedelijk recreatiegebied van belang, maar ook het recreatief groen en de mobiliteitstransitie in de stad. Deze zijn onlosmakelijk verbonden. De wijze waarop binnenstedelijke inbreiding plaatsvindt, bepaalt de blootstelling aan luchtverontreiniging en geluid en de mogelijkheden om binnenstedelijk gezond te bewegen en te recreëren. Het bepaalt ook hoeveel druk er vanuit de stad op het omliggende buitengebied komt en met welke modaliteiten mensen zich binnen en buiten de stad verplaatsen. Het is daarom belangrijk om binnen- en buitenstedelijke ontwikkelingen in samenhang met elkaar in beeld te brengen.

Klimaatbestendig en waterrobuust

De ambities op het vlak van klimaatadaptatie en van robuuste watersystemen vragen om een gezamenlijke uitwerking van de groen-blauwe structuren, zoals gesteld in de Omgevingsvisie. Deze uitwerking zal verschillen per deelregio en subregio, omdat dit in het ene landschap tot minder aanpassingen zal leiden dan in een ander landschap. Het beoordelingskader kan dit inzichtelijk maken en aandacht besteden aan de wijze waarop maatregelen in de alternatieven de Utrechtse kwaliteiten versterken of afzwakken.

Focus daarbij op criteria die:

- voor de locatiekeuze onderscheidend zijn; en
- maatgevend zijn voor harde(re) randvoorwaarden en na de locatiekeuze niet meer mitigeerbaar zijn.

Besteed daarom primair aandacht aan ligging in bodemdalingsgebieden, grondwaterbeschermingsgebieden of anderszins waterhuishoudkundige gevoelige gebieden. Potentiële effecten die met inrichtingsmaatregelen mitigeerbaar zijn, zoals de kwaliteit van oppervlaktewater, lokale wateroverlast en hittestress, zijn voor het besluit over het Programma minder relevant. Deze leiden namelijk niet zozeer tot een locatiekeuze, maar geven aandachtspunten voor de inrichting van de locatie.

Duurzame energie

Werk dié criteria uit die bepalend zijn voor de kansen en risico's voor implementatie van maatregelen uit de energietransitie. Denk aan randvoorwaarden voor aansluiting op duurzame energie (elektriciteit) en mogelijkheden voor duurzame warmte (kansen voor WKO, nabijheid warmtenet, en dergelijke). Sluit aan bij de uitkomsten van de RES en de

randvoorwaarden die daaruit voortvloeien. Denk aan potentiële locaties voor wind en zonne-energie en de afstanden tot woningbouw.

Vitale steden en dorpen

Uit het Kader blijkt dat kleine uitbreidingen bij dorpen nodig zijn voor de vitaliteit van de lokale gemeenschap. Daarbij wordt gedacht aan onder meer huisvesting van de eigen jeugd en het draagvlak voor voorzieningen. Het beoordelingskader moet inzichtelijk maken in hoeverre bestaande leefbaarheidsproblemen daadwerkelijk worden verbeterd, en welke gevolgen dat eventueel heeft voor de andere ambities en kwaliteiten die in het geding zijn.

Bij steden zal het bevorderen van vitaliteit zich meer richten op het ontwikkelen van een op duurzaamheid gerichte levensstijl, waarbij de gemeenschap bijvoorbeeld zelf initiatief neemt voor lokale opwekking van eigen energie en klimaatadaptatie. Dat vraagt veel ruimte. Het beoordelingskader moet laten zien waar die ruimte gevonden kan worden in de alternatieven, waar de vitaliteit van dorpen en steden mee samenhangt en wat dit betekent voor de Utrechtse kwaliteiten.

Duurzaam, gezond en veilig bereikbaar

Volgens de Omgevingsvisie moet bereikbaarheid voor alle modaliteiten op basis van reistijd in kaart gebracht te worden⁵. Daarbij geldt niet voor elke locatie dezelfde norm. De Commissie merkt op dat deze uitgangspunten in de aanzet voor het beoordelingskader nog niet zijn uitgewerkt.

De Commissie adviseert daarom in het beoordelingskader te werken met het begrip “de reistijd die reizigers hebben naar plekken waar zij willen zijn voor werk, opleiding of voorzieningen” en met als indicator verschillende streefwaardes uitgesplitst naar verschillende type locaties. Het voordeel van deze aanpak is dat inzichtelijk wordt dat verdichting en de daarbij behorende toename van nabijgelegen bestemmingen, reistijdvoordelen oplevert voor de (beoogde) bewoners.

Overigens wijst de Commissie erop dat tussen de indicatoren Bereikbaarheid, Kwaliteit knooppunten en Mobiliteitstransitie een overlap zit. Bij alle drie speelt namelijk reistijd een rol. De Commissie adviseert om vooral bij de uitwerking van de indicatoren Kwaliteit knooppunten en Mobiliteitstransitie daar rekening mee te houden.

Ook wijst zij erop dat bij de uitwerking van de indicator Verkeersveiligheid het aantal slachtoffers vrij complex te bepalen is bij een nog te ontwikkelen woon- en werklocatie. De Commissie geeft daarom mee om daarbij met risicofactoren te werken.

Levend landschap, erfgoed en cultuur

Voor het landschap met het daarin aanwezige cultureel erfgoed en de plattelandscultuur doet zich de vraag voor welke schaal van verstedelijking past bij haar karakter en identiteit: in welke mate is het mogelijk om de landschappelijke kenmerken en kwaliteiten door te laten werken in de stedelijke uitbreidingen? Door op deze vraag in te gaan per regio of subregio, ontstaat een beter beeld van de wijze waarop de Utrechtse kwaliteiten in verschillende situaties kunnen worden gehanteerd als uitgangspunt voor een uitbreiding, of dat compensatie nodig zal zijn. Het beoordelingskader moet zichtbaar maken wanneer het draagvermogen van een landschap wordt overschreden en of dan een andere ruimtelijke

---

⁵ zie bladzijde 93 en 94 van de Omgevingsvisie.

verdeling van uitbreidingslocaties overwogen moet worden. Speciale aandacht wordt gevraagd voor de eventuele directe en ook indirecte aantasting van de gebieden met UNESCO status: hier moet in voorkomende gevallen een Heritage Impact Assessment voor worden opgesteld.

Toekomstbestendige natuur en landbouw

Algemeen

Gezien de doorwerking van de Utrechtse kwaliteiten in het regionaal programmeren, vraagt de Commissie aandacht voor het thema 'natuur in de stad' (zie het voorbeeld van Kerckebosch in Zeist). Het MER kan op die manier eventuele kansen om de beoogde adaptiviteit in te zetten voor het realiseren van stadsmilieus waarin natuur, gezondheid en klimaatadaptatie hand in hand gaan, inzichtelijk maken.

Gebruik het beoordelingskader om in te gaan op de vraag hoe een areaalvermindering van landbouw door stedelijke uitbreidingen op langere termijn uit zal pakken voor de relatie landbouw – natuur. Worden de problemen groter vanwege gebrek aan ruimte of juist kleiner door inkrimping van de landbouwsector? Hoe kan de verstedelijking zo worden vormgegeven dat landbouw op termijn voldoende perspectief blijft houden als goede buur van de natuur- en Natura 2000-gebieden?

Natura 2000

In de Provincie Utrecht liggen tien Natura 2000-gebieden. In de aangrenzende provincies liggen Arnhem, Binnenveld, Rijnland, Lingegebied en Diefdijk Zuid, Nieuwkoopse Plassen. Het Programma kan mogelijk significante gevolgen hebben voor deze Natura 2000-gebieden. Omdat het voornemen een wettelijk verplicht plan is, moet daarom een Passende beoordeling worden opgesteld waarin moet worden uitgesloten dat aantasting van natuurlijke kenmerken plaatsvindt. De Passende beoordeling moet zich aanpassen aan het detailniveau van het programma in kwestie. In dit geval kan dit het karakter hebben van een risicoanalyse. Maak hierin globaal duidelijk of aantasting van natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten. Ga daarbij onder meer in op een mogelijke toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden als gevolg van een toename van gemotoriseerd verkeer.

Gebruik in de Passende beoordeling bijvoorbeeld het stoplichtmodel. Groen licht betekent uiteraard dat geen effecten verwacht worden. Rood licht betekent dat aantasting niet is uitgesloten, en dat geen maatregelen beschikbaar zijn om dit te voorkomen. Bij rood licht kan een locatie niet in het Programma worden opgenomen! Bij oranje licht kunnen negatieve effecten optreden, maar is zicht op effectieve maatregelen waardoor het stoplicht, in de uitwerking in vervolgbesluiten, op groen kan komen.

Natuurnetwerk Nederland

Naast Natura 2000-gebieden kunnen mogelijk effecten optreden op het Natuurnetwerk Nederland en op kwetsbare wettelijk beschermde soorten. Maak dit inzichtelijk op de hierboven genoemde abstractieniveau.

5.2 Monitoring en evaluatie

Uit de NRD blijkt dat de provincie het Programma jaarlijks wil evalueren en zo nodig bij gaat sturen. Immers: mogelijk leidt vertraging in de uitvoering op de ene locatie tot een

versnelling op een andere locatie. De Commissie adviseert in het MER aanpak van de monitoring, evaluatie en bijsturing te beschrijven, en wat het in de praktijk betekent om jaarlijks bij te stellen. Laat zien hoe dit proces borgt dat de milieugevolgen op een vergelijkbare wijze in toekomstige afwegingen wordt meegenomen en welke maatregelen de provincie kan nemen als blijkt dat de Utrechtse kwaliteiten niet behouden of versterkt worden. Ook zal de monitoring in samenhang met andere beleidsprogramma's moeten plaatsvinden.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van het Programma wonen en werken en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en eventueel de argumenten voor de selectie van een voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Roeland During

drs. Wim Korver

Marja van der Tas (voorzitter)

dr. Fred Woudenberg

drs. Gerrit de Zoeten

Secretaris van de werkgroep:

mr. drs. Annemarie Wagenmakers

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Programma Wonen en Werken van de provincie Utrecht.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het om in ieder geval om een plan dat kaderstellend is voor de activiteit , “stedelijk ontwikkelingsproject (D11.2)”. Een plan-MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden onderzocht.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht.

Initiatiefnemer besluit

Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3530](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

